БЕЛАРУСКІ ЗВОН

ТЫДНЁВАЯ ЧАСОПІСЬ

АДРЭС РЭДАКЦЫІ І КАНТОРЫ:
Вільня, Вострабрамская 9. (Wilno, Ostrobramska 9).
АДЧЫНЕНА што дня, апрача сьвят, ад 11 да 2 гадзіны.

Рукапісы павінны быць напісаны чытальна і толькі на адным баку папэры, з праўдзівым прозьвішчам аўтара і адрэсам (для ведама Рэдакцыі). Няпрынятыя у друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана кожнага нумару 30 м.
Падпіска на 3 месяцы каштуе 400 м. (з даст. да хаты).
Цана абвестак: перад тэкстам 150 мк., пасьля тэксту 200 м. і на апошняй страніцы 70 мк. за радок пэтыту у 1 шпальту

Год II. Вільня, Субота, 11 сакавіка 1922 г. № 7 (32)

Ад Цэнтральнае Беларускае Школьнае Рады.

Гэтым даводзіцца да агульнага ведама, што ў распараджэньні Рады знаходзіцца цэлы рад стыпэндыяў у вышэйшых школах Чэха-Славацкай Рэспублікі для беларускае маладзежы з сярэдняй адукацыяй. Беларусы і беларускі, маючыя атэстаты аб скончэньні сярэдніх школ могуць зьвяртацца да Рады з просьбай аб прызначэньні ім гэтых стыпэндыяў. Да просьбы павіны быць далажачы дакумэнт аб асьвеце, ці яго нотарыяльная копія і жыцьцярыс — пажадана, каб быў пасьведчаны беларускімі арганізацыямі, ці хоця-б вядомымі дзеячамі. Стыпэндыі перад усім будуць выдавацца асобам, прымаўшым актыўны удзел у нацыянальным жыцьці.

Старшыня Б. Тарашкевіч

Сэкрэтар А. Смоліч

Зьвяртаем увагу шаноўных чытачоў, што рэдакцыя „Беларускага Звону“ перанесена на Вострабрамскую вуліцу № 9.

Вільня 11 сакавіка 1922 г.

У працягу апошняга тыдня толькі й гутаркі было, што аб Віленшчыне. Як ведама, дзеля таго, каб далучыць Віленшчыну да Польшчы, Віленскі Польскі Сойм выбраў спэцыяльную дэлегацыю з дваццацёх асоб. якім і даручыў падпісаць у Варшаве з польскім урадам умову аб далучэньні да Польшчы. І вось, віленская дэлегацыя прыехала ў Варшаву.

Польскі ўрад на чале з Панікоўскім запрапанаў дэлегатам падпісаць прыгатаваную ўжо ўмову, згодна з якой—Варшаўскі Сойм павінен быў-бы даць Віленскай зямлі асобны статут, на аснове якога пабудаваны быў-бы яе аўтаномны устрой і акрэсьляны ўзаемаадносіны паміж Віленшчынай і Польшчай.

Відаць, што Варшава (Сойм і Урад) запрапанавала для Віленшчыны асобны статут не таму, што не хацела далучыць Віленшчыну „без варункаў і засьцярог“. Яна з вялікаю ахвотаю зрабіла-б гэта, каб ёй дазволілі,—каб безварункавае далучэньне ня выклікала непажаданых для Польшчы пасьледзтваў па Віленскаму пытаньню. Сойм і Урад польскія мусіць добра былі паінфармаваны аб магчымых пасьледзтвах **„wcielenia“**, калі настайвалі на асобным статуце.

Але, што вы зробіце з тупымі галовамі эндэкаў. Ім ніяк не ваб'еш у розум, што безварунковае далучэньне можа выклікаць і з боку Лігі Народаў, і з боку бальшавікоў крокі, не карысныя для Польшчы і што—замест злучэньня Віленшчыны з Польшчай на тых ці іншых аўтаномных варунках — Віленшчына утраціць магчымасьць злучэньня з Польшчай.

Дзякуючы ўпартасьці дзесяцёх эндэцкіх дэлегатоў, адмовіўшыхся падпісаць з Польскім Урадам умову, выйшаў страшэнны, нябачаны яшчэ скандал.

Урад Панікоўскага выйшаў у адстаўку, пасьля чаго няма каму падпісаваць умову з боку Польшчы.

Сталі шукаць выхаду з утворанага эндэкамі палажэньня. Трэба было стварыць новы габінэт, які і падпісаў-бы ўмову з Віленскай дэлегацыяй. Аднак, гэтая справа аказалася не такою лёгкаю, дзеля таго што не знаходзілася асобы, якую падтрымала-б большасьць Сойму.

А тут яшчэ і прадстаўнікі Францыі, Англіі і Італіі заявілі Скірмунту свой пратэст проціў безварунковага далучэньня і папярэдзілі аб магчымых цяжкіх для Польшчы пасьледзтвах далучэньня.

І што-ж мы бачым?

Пасьля непатрэбнага і шкоднага для Польшчы палітычнага скандалу знойдзен урэшце выхад у даручэньні таму-ж самаму п. Панікоўскаму сфармаваць кабінэт міністраў, г. ё., прызнака, што Панікоўскі рабіў правільна, адмаўляючыся ад уступкі эндэцкім дамаганьням.

Эндэцыя пацярпела моцную няўдачу, галоўны сэнс якой ні ў адным тым, што яна не дабілася свайго, а ў тым, што яна дамагалася свайго самым скандальным, нявіданым спосабам падрыву ўсей польскай дзяржаўнасьці.

Ш—і.

Пара адумацца.

На тэй часьці Беларусі, якая ў гэты мамэнт знаходзіцца пад польскаю ўладай, у прыгнечаных беларускіх масах ідзе дваякі рух. Адзін—гэта рух нацыянальны, рух, які мае на мэце культурнае і нацыянальнае адраджэньне беларускага сярмяжнага люду. Гэта рух эвалюцыйны, рух творчы, бо інакшым і ня можа быць рух культурна-нацыянальны. Нічога ён ня руйнуе, нічога ня бурыць, а толькі прасьветай народу—праз школу, кніжку, газэту—разьвівае душу народную, узбагачвае сэрца і розум беларусаў, будзіць нацыянальную сьвядомасьць і гуртуе беларускіх культурных рабачаяў.

Здаецца, каму і як можа шкодзіць гэты рух?

Аднак-жа ёсьць элементы, для якіх ён стаўся соляй у ваччу. Проці яго выступіла вельмі востра польская ўлада, апіраючыся на нацыяналістычна настроеную большасьць польскага грамадзянства,—і гэта толькі з тае прычыны, што самым сваім жаданьнем жыць беларусы працівяцца польскаму жаданьню праглынуць беларусаў, спольшчыць іх, абярнуць у пакорных, паслухмяных парабкоў для польскага „культурнага“ панства.

Вось у гэтым апошнім і ўвесь „праступак“ тых беларускіх культурных працаўнікоў, якіх польская ўлада арыштоўвае і бяз сьледзтва і суда высылае з роднага краю—на бадзяньне ў чужыне. Вось, чаму бяз ніякае відочнае і абаснованае прычыны разганяюцца і зачыняюцца беларускія школы, каапэратывы і т. п. Вось, чаму ўлада ламае пастановы сваей-жа польскай конституцыі, якая хоць на паперы «забясьпечвае» правы нацыянальных меншасьцяў...

Побач з рухам культурна-нацыянальным, пачуцьцё крыўды і зьдзеку ў уцісканых народных масах беларускіх няўхільна будзіць дух бунту, вызывае палітычны і соцыяльны рэвалюцыйны рух.

Зусім ясна, што гэты апошні рух запраўды можа стацца грозным для нашых цяперашніх валадароў, можа быць небясьпечным для польскага панаваньня на Беларускай зямлі. Польская ўлада гэта вельмі добра разумее, бо дзеля барацьбы з ім дзяржыць у нас вялізарнае войска і наймае цэлыя хмары „шпікоў“, не шкадуючы народных грошы. Замест таго, каб даць натуральны выхад беларускім жывым сілам на грунце творчае, культурнае працы, польская ўлада нацыянальным уціскам беларусаў як-быццам зумысьля заганяе наш народ да гэтага другога руху, заўсёды небясьпечнага і для Польшчы, і для нас самых: пры нашым палажэньні кожная беларуская культурная сіла перш за ўсё павінна быць выкарыстана дзеля культурнага будаваньня Беларусі.

Пры гэтым польская ўлада зусім сьвядома заплюшчвае вочы на той усім добра вядомы факт, што беларускі культурна-нацыянальны рух і рух рэвалюцыйны—далёка не адно і тое. Наадварот: усіх беларускіх дзеячоў — кожнага вучыцеля, каапэратара, журналіста, ксяндза-беларуса, кожнага беларускага інтэлігента наагул польская ўлада бяз ніякае асновы вінавацiц у „бальшавізьме“ і гэткай выдумкай стараецца апраўдаць нябывалае навет за царскіх часоў прасьледаваньне ўсяго беларускага.

Так у самых спакойных „культурнікаў“ штучна распаліваецца дух пратэсту, дух бунту і ненавісьці, жаданьне барацьбы...

Так рабіў некалі і маскоўскі царскі ўрад, заганяючы ўсіх „інародцаў“ у рады рэвалюцыйнае арміі...

Ня шкодзіла-б Польшчы сур'ёзна задумацца аб тым, куды вядзе яе палітыка, і здаць сабе ясную справу аб тым, каму прыдзецца пажынаць горкія плады такой палітыкі!

Ярашэўскі.

Справа ксяндза Пятроўскага.

Нарэшці справа кс. Пятроўскага закончана. Закончана яна дзеля таго, што ня было повадаў абвінавачаньня.

А на голаву кс. П. ўсвой час валіліся цяжкія закіды: казалі аб нейкай Барунскай рэспубліцы, якая быццам мелася адарвацца ад „Сьродковай Літвы“, аб зносінах з бальшавікамі (вечны закід, які заўсёды паўтараецца ў адносінах да арыштаваных беларусаў!) і г. п.

Эндэцкая прэса факт арышту кс. Пятроўскага спаткала з радасьцю. Шчыры дэмакрат, які адкрыта прызнаваўся да свае прыналежнасьці да беларускага народу і меў значны ўплыў на акалічнае сялянства, быў вельмі непажаданы шовіністычным польскім элемэнтам, якія ўсімі сіламі стараліся зглуміць усё беларускае ў краі.

Аўтару гэтых слоў хутка пасьля арышту кс. П. здарылася быць на фэсьце ў Барунах, які польская эндэцыя старалася выкарыстаць дзеля сваіх палітычных мэтаў. Калі прамоўца ад „стражы крэсовай“, узлезшы на бочку, пачаў гаварыць аба ўсіх карыснасьцях злучэньня з Польшчай, раздаліся сялянскія галасы: „аддайце нам раней нашага пробашча, а пасьля кажэце аб гэтым“...

Наагул арышт кс. П. зрабіў у барунскай парахфіі аграмаднае ўражэньне. І няма ведама, чаму больш трэба дзівіцца, ці бязтактнасьці нашай адміністрацыі, якая бяз дай прычыны арыштоўвае людзей, карыстаючыхся агульнай пашанай. ці сьлепаце нашых эндэкаў, якія провацыруюць яе на гэта.

Доказаў дзеля абвінавачаньня не было. Справу кс. П ліквідавалі. Зрабілося шмат шуму, страху—а дзеля чаго?! І пасьля 8-х месяцаў сьледзтва кс. П. пазволілі нарэшце вярнуцца дамоў,

Але, ён цяпер вольны. Але сталася крыўда, і яе паправіць ужо нельга. Сталася крыўда самому арыштаванаму, якога адарвалі ад яго працы, ад яго парахвіі, ад яго гаспадаркі. Сталася крыўда гэтаму люду, які праз гэтакі доўгі час ня меў свайго духоўнага правадыра. І сталася крыўда справе зблiжэньня нацыянальнасьцяў, якія жывуць на нашай зямельцы, бо кожны зьдзек над беларусам, кожная нацыянальная зьнявага, кожная несправядлівасьць дужэйшага, пакідаюць у нашых душах тую гор-

касьць, якую нялёгка пасьля спагнаць салодкімі словамі аб нязьдзейсьненай вольнасьці і роўнасьці.

Ф. А.

Што чуваць у сьвеце?

Гэнуэская конфэрэнцыя.

— Сталы тэрмін скліканьня конфэрэнцыі да гэтага часу ня вызначаны.

— Прадстаўнікoм савецкай дэлегацыі ў Гэнуі мае быць Красін. Ленін і Троцкі прыедуць да Гэнуі толькі ў самы важны момант.

— Амэрыканскія Злучаныя Штаты адмовіліся ад учасьця ў конфэрэнцыі.

Адстаўка Гішпанскага міністэрства.

Па весткам з Мадрыту гішпанскі кабінэт падаўся да адстаўкі.

Варшаўская конфэрэнцыя.

На 12 сакавіка назначана ў Варшаве конфэрэнцыя прыбалтыцкіх дзяржаў і Польшчы.

Міністэрскі крызыс у Варшаве.

Дзесяць прадстаўнікоў правых групаў Віленскага Сойму—з агульнага ліку —20-ці—адмовіліся падпісаць акт злучэньня з Польшчай, запрапанованы Пол. Урадам. З гэтых прычын урад падаўся да адстаўкі. Крызыс трывае праз усю нядзелю. Па апошнім весткам утварыць кабінэт даручана б. прэм'еру п. Панікоўскаму.

З Польшчай ня лічацца.

Спэцыяльны карэспандэнт „G. War.“ пішыць, што да т. з. „Сындыкату адбудаваньня Расеі“ запрошаны Амэрыка, Японія, Швайцарыя, Галандзія, Чэхаславакія, Польшча, ня гледзючы на затрыманьне Францыі, асталася незапрошанай. Гэта паважная катастрофа у міжнароднай палітыцы Польшчы.

Нота Антанты аб Віленшчыне.

Міністра Скірмунта даведаліся паслы францускі, ангельскі й італійскі й паведамілі, што атрымалі даручэньні ад сваіх урадаў выступіць з колектыўнай нотай па віленскім пытаньні ў тым выпадку, калі-б польскі урад згадзіўся-б з рэзалюцыяй інкорпарацыі Віл. Сойму. У ноце зьвяртаецца ўвага, што такая згода з памянёнай рэзалюцыяй мела-б грозны уплыў на лёс Віленшчыны.

Неспакой у Фіумэ.

З Фіумэ паведамляюць, што фашысты й рэспубліканскія войскі занялі места й утварылі рэвалюцыйны урад.

Расейскі доўг.

Расейскія даўгі ў Англіі даходзяць бяз процантаў з часу заканчэньня вайны звыш 550 мільёнаў хунтаў штэрлінгаў.

Продаж біблії Гутэнбэрга.

Музэй-кніжня ў Лейпцыгу, дзякуючы дрэннаму матэр'яльнаму палажэньню, намерваецца прадаць, са згоды Сакскага ураду, найстарэйшую сваю каштоўнасьць—біблію Гутэнбэрга.

Забастоўкі у Пазнаншчыне.

У заходніх ваеводзтвах заўважываецца выразна рух сярод работнікаў хлебаробаў, каб падняць плату за працу. Аналагічны рух ёсьць і у работнікаў па будове.

Супольныя дамаганьня балтыцкіх дзяржаў.

Усе балтыцкія дзяржавы пастанавілі выступаць на Гэнуэскай конфэрэнцыі супольна і дамагацца прызнаць іх нейтральнымі.

Згоднасьць адвакатаў.

Для абароны Фэдака выступіла сорак чатыры украінскіх адвакатаў. Характэрным зьяўляецца тое, што бацька Фэдака даручыў абарону сына адвакату Глушкевічу, дзеячу старa-рускае партыі.

Зьезд „Украінскіх парлямэнтарыяў“.

У Вене 22 лютага г. г. адчыніўся зьезд „украінскіх парляментарыяў“, які складаецца з сяброў Укр.. Цэнтр. Рады, Устаноўчых Соймаў і Трудавога Конгрэсу. На зьезд прыехала 70 асобаў.

Становішча украінскіх эс-эраў.

Замежны камітэт У. П. С. Р. першага лютага прыняў пастанову ня браць удзелу ў кангрэсе украінскіх парлямэнтарыяў і не зьвертацца да Гэнуэскае конфэрэнцыі, з дамаганьнямі прызнаньня Украіны.

Юбілей Вольгі Кабылянскае.

У гэтым месяцы украінцы сьвяткуюць 30 гадовы юбілей літэратурнай працы ведомай літэратаркі Вольгі Кабылянскай. Пясьнярка жыве на Букавіне ў Чэрнавіцах.

Незалежнасьць Эгіпту.

Лёйд Алембі выдаў грамату, ў якой абвяшчае Эгіпет суверэннай і незалежнай дзяржавай. У грамаце прадбачаны правізарычны statut quo адносна абароны Эгіпту, забяспечаньне шляхаў камунікацыі, абарона чужынцаў і г. д.

Здабытак золата ў Сав. Расеі.

За час істнаваньня Сав. Улады ўдалося здабыць золата на суму 2,300.000 залатых рублёў. Да войны здабытак даходзіў да 3500 пудоў золата ў год.

„Утро“

Весткі з Савецкай Беларусі.

(Па ведамасьцям менскіх газэт)

Выданьне беларускіх кніг.

Згодна пастановы III-га Усебеларускага Зьезду Саветаў выдавецтва кніжак і падручнікаў на беларускай мове прызнана было ўдарным. У выкананьне гэтай пастановы Наркомасьветам куплена да 20 рукапісаў і каля 6000 пудоў паперы. У бліжэйшым часе кніжкі пачнуць друкавацца.

Сельска-гаспадарчая кампанія на Беларусі.

У Менску арганізавалася камісія па правядзеньню сельска-гаспадарчай кампаніі. Камісія прыцягнула шмат мясцовых гаспадарчых камісарыятоў і каапэратыйныя цэнтры Беларусі дзеля змяркаваньня працы па ажыцяўленьню азначанай кампаніі.

На паседжаньні Праўленьня Цэнтрабелсаюзу спажывецкае каапэрацыі ўхвалена пакіраваць усю сваю энэргію і сродкі, галоўным чынам дзеля здаволеньня патрэб жыхарства сельска-гаспадарчымі прыладамі і насеньнем. Прылады будуць здабыты ў магчыма большым ліку і пушчаны для тавараабмену.

Каапэратыўная выстаўка ў Маскве

У Маскве арганізуецца таварна-паказацельная выстаўка ў якой прымець учасьце і Цэнтрабелсаюз.

Гандлёвыя прадстаўніцтвы Цэнтрабелсаюзу ў Маскве і на Украіне.

Назначан гандлёвы прадстаўнік ад Цэнтрабелсаюзу пры „Вукопсьпілцы.“ які супольна з асобна ўпаўнаважаным Цэнтрабелсаюзу па лесапрамысловай справе, зможаць умяркоўваць далейшую гандлёвую сувязь каапэратываў Беларусі з Украінай. Зроблены крокі аб утварэньні гандлёвага прадстаўніцтва, дзе Цэнтрабелсаюз мае на ўвазе выступіць самастойным закупшчыкам тавараў на маскоўскім рынку.

Новае сельска-гаспадарчае т-ва.

У мястэчку Глуску, Бабруйскага павету, студэнтам-аграномам Батурэвічам арганізуецца сельскагаспадарчае таварыства, якое мае сваёй мэтай наладзіць малочную фэрму.

(С. Б.).

Недабор збожжа на Беларусі.

Зборка збожжа ў 1921 г. была меншай на 9 мільёнаў пудоў, як 1913 годзе. Такім чынам, на кожнага жыхара недабор даходзіць да пяці пудоў, ці 20 проц.

ІЛІЯДА Гомэра.

ПЕСЬНЯ I.

пераклаў Б. Тарашкевіч.

Гнеў, о багіня, пяі Ахілеса Пелейвага сына
Згубны, што бед прычыніў ён Ахейцам вялікіх ня мала,
Волатаў, храбрых душ у Аідава царства нізрынуў
Многа, а самых жа іх на здабычу сабакам і птушкам.
Розным ён кінуў дзярлівым (усё дзеля Зэўсавай волі)
з тое пары, як у звадзе з сабой разышліся ў злосьці
войска Атрыд валадар з Ахілесам да богападобным.
Хто-ж гэта ды із багоў так давёў іх да звады гняўлівай?
Сын то Лятоны і Зэўса, — бо з гневу ён злога да князя
пошасьць благую паслаў там устая на пагібель народаў
дзеля таго, што Атрыд абязчэсьціў жраца Аполёна
Хрыза, калі той прыбыў к караблём быстраходным ахейскім,
выкупіць каб дачку, вязучы там нязьлічаны выкуп.
Стўжку ён меў у руках далестрэльнага лучніка Фэба
На вярху булавы залатой і прасіў ён ахеян
асабліва-ж Атрыдаў дваіх, атаманаў народам:
„О вы Атрыды й Ахейцы ўсе, пышна паножныя мужы!
Хай-жа вам богі дадуць, на Алімпе прабыцьцё што маюць,
горад Прыяма здабыць і вярнуцца шчасьліва да хаты!
Мілую-ж толькі дачку вы аддайце і выкуп прымеце
Зэуса сына ўважаючы так, далестрэльнага бога“.
Вось тут другія ўсе дый на тое згаджаліcь ахейцы
чэсьць аказаць каб жрацу і падаркі прыгожыя ўзяці;
толькі ў сэрцы таго Агамэмнон Атрыд не ўзьлюбіўшы
Хрыза нягодна прагнаў ды йшчэ рэкнуў тут грознае слова:
„Ой, ты стары! Сьцеражыся мяне каб ня стрэнуць дзе блізка,
пры караблёх тут глыбокіх застаўшысь ці йзноў тут прышоўшы:
не абароніць тады булава ні вянок цябе божжы!
Дзеўчыны-ж я не аддам, а перш старасьць яе там надойдзе
воддаль ад хаты бацькоў у Аргосе у нашым то доме,
кросны ткучы а так сама са мной раздзяляючы ложа.
Ну дык ідзі! не дражні ты мяне, каб вярнуцца мог цэлы!“
Так ён сказаў; і збаяўся стары ды й паслухаў то слова;
Моўчкі уздоўж берагоў ён пашоў вельмі шумнага мора.
Многа маліўся пасьля той стары, адышоўшыся воддаль,
Валадару Аполёну, касістай Лятоны што сынам:
„Выслухай, сёньня, мяне о срэбналукі, што Хрызу бароніш,
Кіллу сьвятую і нац Тэнэдосам магутна пануеш,
божа сьмінтэйскі! Калі я запраўду табе дзе святыню
мілую узбудаваў ці паліў табе тоўсты лапаткі
коз і быкоў, то—малю цябе—споўні маё пажаданьне:
хай-жа за сьлёзы за мае твае стрэлы адплацяць данайцам!“
Так малючыся казаў: тое-ж выслухаў Фэб далястрэльны
і нізышоў ён з вяршынаў Алімпу узбураны ў сэрцы,
маючы лук за плячмі і сайдак, што кругом быў закрыты.
Голасна стрэлы гулі на плячох тады ў гнеўнага бога,
як ён адтуль выхадзіў а ішоў жа, што цёмная ночка.
Ад караблёў пасьле сеўшы паводаль, запускаў свае стрэлы.
Звон тут страшэнны паўстаў ад таго ды і срэбнага лука.
Мулаў адных пападаў напачатак і шпаркіх сабакаў.
Посьле-ж ударыў людзей, выпускаючы горкія стрэлы,
І на хаўтурных агнёх бязупынна гарэлі іх целы.
Дзевяць на стан ўжо дзён як лятаюць там божжыя стрэлы,
а на дзесяты Ахіл заклікае народ весь на веча.
Гэта ў душу уложыла яму белатварая Гэра, —
жаль бо было ей данайцаў, пабачыўшы, як яны мерлі.
Вось і на веча прыйшлі і сабраўшысь былі ўсе у зборы.
Устаў быстраногі Ахіл і казаў ім такую прамову:
„Думаю я. о Атрыд, што ізноў нам па блуднай дарозе
трэба да хаты вяртацца, абы ўцячы як ад сьмерці,
дзеля таго што зараза з вайной тут зьніштожаць ахейцаў;
толькі-ж спытаймася варажбіта ці жраца дзе якога,
хоць-бы і знахара сноў (бо і сны тож ад Зэўса даны) —
хай-жа ён скажа, за што так разгневаўся Фэб далястрэльны:
мо‘абяцаньне якое забыяі амо‘й гэкатомбу;
можа быць запаху жырнага коз і ягнят незаганных жадаўбы
ён на ахвяру сабе каб ад пошасьці толькі нас збавіць.“

(Працяг будзе.)

Ядвігін Ш. (Антон Лявіцкі).

Беларуская паэзія мае нязвычайна вялікую лічбу выдатных прадстаўнікоў; але яна налічвае зусім нямнога пісьменьнікаў годных увагі, якія свае творы пішуць не вершаванай, а звычайнай мовай — у форме прозы. Відаць, той нахіл да песьні, які выяўляе беларускі народ у нязвычайным багацьці народнага вустнага творства, кіраваў творствам і адраджэнскіх пісьменьнікаў, якія вылівалі напаўняўшае іх пачуцьцё ўваскрасеньня народу бадай выключна ў вершах. І мы на працягу XIX сталецьця мелі ўжо добрую нізку паэтаў, пісаўшых вершы начынаючы ад сялянскага хлопчыка, загубленага маскоўскаю ўладаю, самародка Паўлюка Бахрыма, мелі невядомых аўтараў „Энэіды“ і „Тараса на Парнасе“, мелі Яна Баршчэўскага, Рыпінскага і Чачота, мелі ўрэшце мастацкага пяўца шляхоцка-сялянскае ідыльлі Вінцука Дунін-Марцінкевіча, і яркую антытэзу яму — тыповага народніка Мацея Бурачка, — калі зьявіўся першы аўтар запраўды мастацкага беларускага творства ў прозаічнай форме.

Гэта быў Антон Лявіцкі — невялічкі шляхціц з Вялейскага павету, с-пад мястэчка Радашкавіч (35 верст ад Менску). Радзіўся ён у 1870 годзе ў двары бацькоў, Карпілаўцы; а той факт, што было гэта ў блізкім суседзтве з дваром Дунін-Марцінкевіча, Люцынкай, трэба думаць, адыграў выдатную ролю ў выбары ідэйнае дарогі ў жыцьці Антона Лявіцкага. Бацькі яго добра

Каапэратыўны банк на Беларусі.

У хуткім часе мае адкрыцца каапэратыўны банк Беларусі. Банк будзець адкрыты пры цэнтрабелсаюзе, як Цэнтральная Крэдытовая Каса з цэлай сеткай аддзелаў па павэтах.

Маслабойні на Беларусі.

Ідзе падгатоўчая праца для устройства 18 маслабойных заводаў і зліўных пунктаў на Беларусі.

Савецкая гаспадарка.

У Каралінскай воласьці Мазыр. павету пьянства шырыцца да пагражаючых разьмераў. Усё насяленьне гоніць самагонку, трацячы на гэта аграмадную лічбу мукі і бульбы. Мясцовыя саветы ня толькі ня спыняюць гэтую шкодную работу, але яшчэ рады і самі памагчы.

У Менску.

— Усіх студэнтаў у Беларускім універсытэце у Менску 1.157 чалавек.

— Білет гарадзкой конкі каштуе 10.000 савецкіх рублёў.

— Расклееныя адозвы з клічам да жыхароў Менску, каб вясьці неадкладна энэргічную барацьбу з пошасьцяй, якая прымае пагражаючыя разьмеры.

— Менскія гандляры не прымаюць грошы драбней за тысячу.

— Доктарскі візыт да хворага абходзіцца у 1.500.000 савец. рублеў.

— З дзяржаўнага склад выраблеяцца і свабодна прадаецца водка ў 20 град.

З прэсы.

Прыхільны голас.

Мы ўжо прывыклі чуць лаянкі і напасьці з боку п. п. Обстаў і Дмухаў з польскай „Rzeczpospolit'ы". Гэта для нас, беларусаў, „штодзенны хлеб" і мы ані словам палемікі не адклікаемся на брахню шовіністычна ашалеўшых эндэцкіх пісакаў.

Але на небасхіле польскай журналістыкі час ад часу паяўляюцца ясныя праблескі спагадных да нас адносін. Як пэрлы ў моры, так мы стараемся вылавіць кожны гэтакі голас у моры шовіністычнага шалу і нацыянальнага зьдзеку.

Да гэтакіх галасоў безумоўна належыць стацьця польскага паэта п. Ч. Янкоўскага п. з. „У бліскаў адзяй маланкі", надрукаваная ў № 54 „Gaz. Kraj."

Аўтор гэтае стацьці, якая пачынаецца ўспамінамі аб нядаўна памёршым нашым пісьменьніку А. Лявіцкім, робіць раптам пераход да нацыянальных адносін, запанаваўшых у нашым краі. Ён м. інш. робіць закіды свайму грамадзянству, якое ня бачыць таго, што дзеецца ў „нацыянальных меншасьцях", якія жывуць тутака.

„Гэтыя „нацыянальныя меншасьці" глядзяць на нас—піша п. Я. — калі не як на ворагаў, дык крыва, з недавер'ям, як на людзей чужых, як на людзей з гэткім прынцыпам: „Хай ненавідзяць, абы калі толькі баяліся!". Калі гэтыя „нацыянальныя меншасьці" пры кожнай аказыі гуртуюцца, падаюць сабе руку і твораць самкнуты хаўрус і калі не настроены выразна варожа процiў польскасьці, дык бязумоўна гатовы ў кожную часіну разрэзаць настольнік супольнага з намі жыцьця—дык гэткае палажэньне вельмі сумнае. А гэта дзеля таго, што мы занятыя „вялікай" агульнапольскай палітыкай над Віслай, ня ўмеем сьцерагчы і ўзмацоўваць наша становішча пад Вільняй".

Далей, кажучы аб ролі, які польскі элемэнт, поводле слоў аўтора павінен адыграць у нашым краі ў адносінах да гэтых-жа „нацыянальных меншасьцяў" п. Я. канчае сваю стацьцю гэткімі словамі:

„Пад каліграфіяй дагавораў, пад гукам пустых фраз плыве жыцьцё, бязьлітаснае, стыхійнае, у вечнай сваей эвалюцыі—і яно, толькі яно, як вера ў прыказцы, раўнуе горы і засыпоўвае даліны".

Ф. А.

„Глянуць праўдзе ў вочы".

Пад такім загалоўкам зьявіўся у «Wil. Kur. Poświątecznym» артыкул п. Лясвоты аб беларускім руху. Нам прыемна адзначыць, што між польскага грамадзянства, атручанага шавінізмам і нацыянальнай нянавісьцю, ёсьць здаровыя цьвярозыя галавы, праўдзівы падход да справы.

Ніжэй падаем часткі з гэтага артыкулу.

„Есьць у нашым грамадзянстве тэмы аб якіх нічога ня кажуць, аб якіх казаць „не выпадае", бо яны ня жыцьёвыя, ня сур'ёзныя, або не падходзяць да абгаварываньня, маючы на ўвазе „замежную палітыку".

„Да такіх тэмаў належыць справы нацыянальныя, а асабліва—беларускі рух.

„Мінаючы ідыётызмы, ці то трызьненьне, якое распісвае у правай варшаўскай прэсе Я. Обст, ангажаваны да пісаньня карэспанденцый, як „знаўца" мясцовых адносін. Мінаючы наагул рэакцыйныя кругі, якія, рэалізуючы сужыцьцё з іншымі народамі, карыстаюцца готэнтоцкай этыкай, палаючай злосьцяй апалелага страшлішча, якое ўжо ня здольна бачыць заўтрашняга жыцьця.

„Але і большасьць польскай інтэлігенцыі, навет тут у Вільні, не зважаючы на тое, што часта сустракаецца з вельмі цікавымі праявамі мацнеючага беларускага жыцьця, усе-ткі праходзе каля іх не зацікаўленая, нічога не пераживаючы, ня робечы ніякіх вынікаў на будучае сужыцьцё беларусаў і палякоў. Весткі аб беларускім руху, погляды і адносіны выражаюцца у некалькіх алипаватых „праўдах", якімі і карыстаюцца у тым ці іншым выпадку.

„Гэткая асьвядомленасьць і зразуменьня беларускага руху, служыць прычынай той безталкоўшчыне, блізарукасьці польскага ураду, што да палітыкі да беларусоў,—польскі урад, выканаўчы жаданьні рэакцыі польскай, не сустракае перашкод і пратэстаў з боку польскага грамадзянства.

„Выходзячы, з палажэньня, што ў Польскім гаспадарстве Беларускай справы няма і што праз 50 гадоў ад беларушчыны і сьледу не астанецца (гістарычнае „прароцтва" Скульскага), барбарскім антыконстытуцыйным спосабам зачыняюцца беларускія каапэратывы, ліквідуюцца мазольна заложаныя школы, зачыняецца адзіная вычыцельская сэмінарыя, паліцэйскай мэтодай, а то скандальныя рэпрэсіі (апошнія выпадкі ў Вільні, справа Курбскага ў Горадні) „рэгулююцца" ўнутранае жыцьцё беларускага грамадзянства.

„Выняткам з гэтага ёсьць п. Аляксюк, які стаіць адмежаваны ад свайго грамадзянства, але за тое зусім цярпімы, бо ня робіць клопату, не дамагаецца здаваленьне патрэб для беларускага народу. Ён; байкатаваны праз усіх беларусаў, атрымлівае... „канцэсіі" аправізацыйныя, „школьныя", „каапэратыўныя" і інш., ён арганізовывае „зьезды", ён урэшце зьбірае дарагія, вельмі дарагія выбарчыя галасы за свой сьпісак".

Далей газэта піша, што „канспіраваньне" справы беларускага руху, а яшчэ горш непрызнаньне яе, паняверкай, зьдзекам, рэпрэсіямі не давядзе ні да чаго памыснага да польскай дзяржаўнасьці.

„Трэба ўрэшце глянуць праўдзе ў вочы, трэба досканальна пазнаць тое, што нам яшчэ не пагражае, але заўтра будзе сілай, сілай ці хаўруснай ў дзяржаўным будаваньні ў абароне, ад ворагаў, ці—выгадаванай ў падпольлі — варожай.

Душа мая...

Душа мая тужлівая
Лілея між балот.
Узрасла яна маўчлівая
У багні сонных вод.
Ей сьвяціць неба іншая,
Дзе сонечна весна,
І песьняй салаўінаю
Атручана яна,
І нешта патаёмнае
Шапоча родна ціш,
І ў ночы цёмна-цёмныя
Чаруе зорна выш.
Наўкола-ж ціна брудная,
І плесьня й гідкі пах,
Чыесьці ўздохі трудныя
Нуда і нейкі Жах.
І штось незразумелае
Шуміць-пяе чарот,
Чаго ня пойме белая
Лілея між балот.

Уладзімер Жылка.

знаві Вінцука Дунін-Марцінкевіча, і дачка апошняга ўзялася вучыць нашага пісьменьніка і падгатаваць да паступленьня у менскую гімназію. Трэба думаць, што тут бярэ пачатак находзіўшыся у душы яго беларускі сэнтымэнт, каторы пасьля ўвабраў у сябе элемэнты беларускай народніцкай ідэалёгіі, калі Антон Лявіцкі, скончыўшы гімназію у Менску, папаў у Маскоўскі унівэрсытэт. Там — у пачатку 90-ых гадоў ужо начался гуртаваньне беларускай моладзі, захопленай расейскім народніцкім рухам. Там беларускія, дэмократы пачалі выкоўваць свой новы — нацыянальны — сьветагляд, каторы да расейскага кліча „Ідзеце у народ!" дадаваў: „у свой народ". Там і Ядвігін Ш. знаходзіць першае прылажэньне для свайго пісарскага таленту: ён прыймае ўчасьце у перакладзе на беларускую мову „Сыгналу" Усевалада Гаршына (надрукав. у 1891 г.). Вярнуўшыся-ж дамоў, ён робіць першы крок у арыгінальным творстве: у 1893 годзе ён піша драму „Злодзей", каторую маніліся паставіць на сцэне у Радашкавічах акалічныя паны на чале з земскім начальнікам, пад той час даволі дэмократычна настроеным абшарнікам, Андрэем Сьніткай, і вядомым беларускім дзеячом Аляксандрам Уласавым, ды паставіць не здалелі, бо „в белорусском наречии", ня глядзячы на лояльны зьмест драмы, губэрнатар іграць забараніў. Ці то няўдача, ці другія былі тут прычыны, адно толькі Лявіцкі, пасьля „Злодзея", замаўкае на доўгі час. Яго будзіць да творчае працы толькі магутны адраджэнскі рух 1905—6 гадоў, з каторым ён зьвязваецца праз асабіста блізкія адносіны з А. Уласавым, сваім суседам, рэдагаваўшым ад 1907 году „Нашу Ніву". На страніцах апошняе і пачынаюць зьяўляцца першыя апавяданьні Ядвігіна Ш. прозаў, а ад 1909 году ён нерабірацца з Карпілаўкі ў Вільню і нейкі час займае становішча літэратурнага кіраўніка газэты.

Калі пачнем пільна ўнікаць у зьмест і характар твораў Лявіцкага, дык з ідэйнага боку ўбачым у яго два насьленкі. Найстаршы твор яго — гэны самы „Злодзей" — гэта вельмі яркі адгалосак Марцінкевічаўскага шляхоцкага ідэалізму. Зьмест драмы даволі просты і становіць пераказ праўдзівага здарэньня. Цёмны, апусьціўшыся ад п'янства селянін пад уплывам свайго пагібельнага навыку і намоваў карчмара выводзіць з панскае стайні коні. За ім гоняцца, падаюць на сьлед і ловяць разам з коньмі. Учасьнікі пагоні, такія-ж як і сам ён, цёмныя зьдзічэўшыя сяляне, зьбіраюцца ўчыніць над ім самасуд. Нешчасьліва злодзей — ахвяра цемнаты і гарэлкі — ўжо бачыць сваю пагібель. Але ў гэты самы мамэнт зьяўляецца ідэальны паніч, каторы спыняе самасуд азьвяраўшых сялян і дароўвае злодзею яго віну: „ідзі і больш не грашы!" Антытэза сьветлага абраза паніча і ляхляясычнага закаяннага злачынца-мужыка няязвычайна рэзкая: да гэтага ні Дунін-Марцінкевіч, ні другія прадстаўнікі шляхоцкіх ідэалёгаў ніколі не даходзілі, ў роўнай меры ідэалізуючы і пана, і мужыка. Гэтак, у першым сваім арыгінальным творы Ядвігін Ш. ўжо той, які з ідэйнага боку становіць крок назад, раўнуючы да папярэднікаў, з каторымі ён быў зьвязаны праз сям'ю Марцінкевічаў.

Набыткі, ўзятыя з народніцкага руху, становяць другое насьленьне ў ідэалёгіі Лявіцкага, але пабач з імі пакутуюць яшчэ водгукі шляхоччыны, якія ніколі не зводзіліся да канца і жылі дзесьці-бока ў душы пісьменьніка праз усё яго жыцьцё. Вазьмеце хаця-бы яго апавяд. „Жывы нябожчык", надрукаванае ў зборніку „Васількі" (Вільня 1914.) Тут бачым няязвычайную згоднасьць і любоў вёскі і двара: мужык ідзе з панам і панічом на паўстаньне, і разам з панамі бацька „Васілька" складае сваю галаву за невядомую, чужую для яго справу. А сын пагібшага верна служыць дачце пана, праводзячы ідылічна вечары за яе сталом пры вячэры і гуляючы ў карты. І ў вершаваным апавяданьні „Дзед Завала" (1909), і шмат дзе ў другіх творах Ядвігіна Ш. прабіваюцца ўспаміны аб гэным-жа шляхоцкім паўстаньні, абвеяныя ідэальнай дымкай. Да жывое вёскае жыцьцё чым далей, тым часьцей бярэ верх над пасьсвядомымі перажыткамі шляхоцкага сьветагляду; як у сказаных ужо выданьнях, так і ў другіх („Бярозка" 1912 г. і інш.) пераважвае новы дух, і магутны тварэц жыцьця — сам народ беларускі—пачынае прамаўляць вустамі пісьменьніка.

А голас народу, душа народу чуецца ў роўнай меры як у сьмяхотных апавяданьнях Ядвігіна Ш., у мастацкіх маналёгах („Суд," „Важная фіга," „З маленькім білецікам,") так і ў бытавых абразках („Гаротная"), і ў казках („Бярозка", „Дуб-дзядуля", „Што сказаў певень", „Чортава ласка"), і ў байках-алегорыях, каторыя ён разам з народам асабліва аблюбаваў. Народ гаворыць і тады, калі Ядвігін Ш. зачапляе агульна-людзкія пытаньні і балячкі, хоць і пераказвае падчас чужыя рэчы, („Шчасьлівая" і др.) бо аўтар пападходзіць да сваей тэмы па своему—па нар дному, так, як-бы кожны сын вёскі падыйшоў. Ядвігін Ш. свайго ўласнага, арыгінальнага гаворыць вельмі мала і ён як-быцам падслухаў беларускага селяніна, пераняўся духам яго і абразамі народнае мыслі выкладае ягоныя думкі. А робіць гэта так добра, што, ня глядзячы на глыбока ў душы яго ўтаёны шляхоцкі сьветагляд, ня чуецца ні фальшывых нотак, ні ненатуральнасьці. У гэтым і выяўляецца мера мастацтва Ядвігіна Ш.: з гэтага вынікае і тая сьвежасьць апавяданьня, і шчырасьць пачуцьця, і лёгкасьць формы, чым цэнны творы гэтага пісьменьніка.

Дый новыя думкі, перамяшаўшыяся ў Ядвігіна Ш. з яго старымі—шляхоцка-паўстанскімі, зыходзяцца з думкамі народу, які збудзіўся да новага жыцьця. Тут і вострая, хоць у алегорычнай форме, крытыка на адступнікаў ад народу („Падласенькі") і на тую клясу, што жыве адно толькі дзеля здаваленьня сваіх эгоістычных патрэб („Рабы"). Тут і крык скаргі-пратэсту процi грамадзкага ладу, каторы тысячы бедных дзяўчат прымушае ісьці на „безработную службу" („Зарабляюць"), каторы ўзаконівае зьдзек чалавека над чалавекам („Цырк"). Тут сустрэнем усё тое, што мы бачылі у першага, найвялікшага з нашых песьняроў-народнікаў: Мацея Бурачка. І той быў шляхціц, і той ўзрос у атмосферы стара-шляхоцкіх ідэалаў, і той яшчэ больш востра, з глыбокім збураньнем выступаў процi соцыяльнай несправядлівасьці. Але абодва яны ня маюць ніякага позытыўнага грамадзкага ідэалу, ніякага лякарства на жыцьцёвыя злыбяды, і гэта выяўляецца асабліва ярка ў-ва ўсей грамадзка-палітычнай дзейнасьці Антона Лявіцкага.

Ядвігін Ш. не дайшоў да грамадзкіх ідэалаў „нашаніўскага" кірунку. Не дайшоў і да яснага ўразуменьня беларускае нацыянальнае праблемы. Затое дайшоў да літэратурных ідэалаў навейшых пісьменьнікаў адраджэньня, бо беларускае пісьменства сталося і для яго духоўнай патрэбай, бо і ён тварыў па беларуску, затым, што на гэтай дарозе найлепшы выхад для сябе мелі яго паэтычныя наклоннасьці. Бо Ядвігін Ш. паэт-мастак у душы, бо толькі з душы паэта маглі выліцца радкі, якімі ён распачынае свой зборнічак „Васількі". Шчырай паэзіяй веець і ад яго „Дзеда Завалы"—ад мастацкага апісаньня нашых пушч, жа жаль, пазычанага ў Адама Міцкевіча («Pan Tadeusz»). Як запраўдны жыхар вёскі, ён знаменіта адчувае паэзію прыроды, якая ў яго жыве разам з людзьмі, зьвязаная з імі неразрыўна. І пры ўсей туманнасьці і нявыразбленасьці сваей ідэалёгіі, Ядвігін Ш. заўсёды будзе занімаць у беларускай літэратуры адно з пачэсных месц, як мастак слова, каторы здолеў адчуць і выявіць у прозе дух беларускага народу і беларускае прыроды.

Антон Навіна.

Літоускія справы.

Літва і конфэрэнцыя ў Гэнуі.

Старшынёй літоўскай дэлегацыі на Гэнуэскую конфэрэнцыю назначан прэм'ер міністр.

Між сябрамі дэлегацыі будзе й віцэ-міністр замежных спраў Клімас.

Адкрыцьце унівэрсытэту.

16 лютага у Коўні быў адкрыты унівэрсытэт, які мае пяць факультэтаў: тэалёгічны, соцыяльны, прырода-матэматычны, мэдыцынскі і тэхнічны. Рэктар унівэрсытэту праф. Шымкус.

Весткі з Латвіі.

Стогадовы юбілей латыскай прэсы.

(Ад свайго карэспандэнта).

РЫГА, 27 лютага 1922 г. Учора адбылося урачыстае сьвяткаваньне стогадовага юбілею латыскай прэсы. У музэйным будынку адчынілася багатая і добра арганізаваная выстаўка латыскай прэсы за сто гадоў. Акт адбыўся ў Нацыянальнай Опэры. Прысутных было некалькі тысяч чалавек. Хор сьпяяў нацыянальныя песьні, тады была прачытана гісторыя латыскай прэсы і пачаліся прывітаньні прамоваю прэм'ера Меровіча. Выступала шмат заграічных журналістаў, прыехаўшых на сьвята, у тым ліку і наш беларус—рэдактар „Беларускіх Ведамасьцей“ Максім Гарэцкі. Як толькі ён выйшаў, загрымелі спагадныя для беларусаў воплескі, а пасьля яго кароткай, але прыгожай і нязвычайна моцнай пачуцьцёвай прамовы доўга ня сьціхала цэлая бура аглушаючых пляскаваньняў. З гэтага відаць, як латышы прыхільны да нас і нашага руху. Увечары быў „баль прэсы“, на які ад беларусаў былі запрошаны М. Гарэцкі і І. Краскоўскі. Сьвята прайшло з вялікім усьпехам.

А. М—скі.

КАРЭСПАНДЭНЦЫІ.

Бакштанская гм. Валожынск. п.

Нашай гмінай працякае рака Бяроза, праз якую быў калісь пабудаваны моцны мост, але як адходзілі палякі перад навалай бальшавіцкай, дык спалілі да шчэнту. Цяпер якісь інжынер ізноў будуе мост. Няцзелі са тры інжынер гэты нас, бакштанцаў, наймаў, а цяпер згаварыліся з войтам і ганяюць ўсіх нас на работу і кажуць, што плаціць ня будуць, бо рака і шлях належаць да гміны. А тым часам калі хто з сялян хоча палавіць рыбы дык яго судзяць і штрафуюць тутэйшыя верхаводы. Адным словам паншчына.

Бакштанец.

Школьная справа у Валожын. п.

Колькі паперы і грошы патрацілі нашы сяляне на паданьні школьнаму інспэктару і куратару аб адкрыцьці беларускае школы, каб вучыць сваіх дзетак у сваей роднай мове, але ні просьбы, ні заявы, ні паданьні не памаглі. А інспэктар школьны ўвесь час цьвердзіць, што ня мае права адчыняць беларускія школы, а толькі польскія. Сялянам жа вёскі Гарадзешня пісаў, што беларускай школы ў іх не зацьвердзіць дзеле таго, што гмінная рада ў прысутнасьці самога інспэктара ухваліла школы польскія. Калі-ж сяляне запыталіся аб гэтым сяброў гміннае рады, то тыя адказалі, што валасная рада назначыла толькі вёскі, ў якіх павінны быць школы, але не адзначала, што школы мусяць быць польскія і ніякага інспэктара пры гэтым ня было. Выходзіць так, што і школы польскія ухвалілі без гміннае рады і што школьны інспэктар гаворыць і пішаць сялянам няпраўду. Калі-ж зварочваліся да куратара ў Лідзе, дык куратар адсылаў да інспэктара, кажучы, што інспэктар мае права зацьверджаць беларускія школы. Так адсылалі інспэктар да куратара, куратар да інспэктара, а нашы сяляне так і засталіся без роднае школы, а дзеткі бяз навукі—растуць цёмныя і няшчасныя.

Ці гэта ў дэмакратычных рэспубліках заўседы так бывае?

А. Валожынец.

Беларускае сялянства і Краёвая Сувязь.

(Валожынскі павет.)

Сяляне нашага павету ўжо добра сьвядомыя. Яны пераканаты, што дзеткам іхнім найлягчэй вучыцца ў сваёй роднай мове і вельмі стараліся мець сваю родную школу. Але паабіваўшы ўсе парогі школьнага інспэктара і куратара і не дастаўшы пазваленьня на адкрыцьце беларускае школы, зьвярнуліся ў Вільню да Краёвае Сувязі. Хаця яны лічылі і цяпер лічаць Сувязь установай здраднай але-ж, як „топленік хватаецца за саломінку“, так і нашы сяляне ухваціліся за гэту здрадную саломінку. І якую-ж карысьць прынесла ім Краёвая Сувязь?

1) Нарабіла лішніх клапот і выдаткаў для сялян.

2) Выдала паперкі на адкрыцьце школы, якія адразу-ж паліцыя паадбірала.

3) Выявіла паліцыі, хто яшчэ „небясьпечны“ і каго трэба арыштаваць.

Вось колькі дабра прынесла Сувязь, а яшчэ хваляцца.

А. Валожынец.

М. Крэва.

У нашай гміне ёсьць пісар Шылінг, але ён ня толькі пісар, ён барацьбіст за асьвету. Ен любіць калі у яго печцы агонь бухае ясным полымем, дзеля гэтага ужывае ўсё газэты, якія прыходзяць у гміну. У першую чаргу ідуць беларускія, як «бальшавіцкія», а пасьля дастаецца такая доля усім газэтам навет і амэрыканскім, бо па яго разуменьню газэты для народу шкодны.

С.

М. Валожын.

Усе валожынскія беларусы вельмі усьцешыліся калі атрымалі, пасьля трохтыдневага перарыву „Беларускі Звон-“ Толькі сумную вестку ён нам прынес. Арышты нашых дзеячоў абурылі нас да глыбі душы. І калі кончыцца гэткі зьдзек над намі? А тут у нас і на мейсцы нічога добрага: ўсе школы, а іх было аж 14-ць, адкрытыя Краёвай Сувязьзю у Валожынскім павеце, паліцыя закрыла па загаду Старасты за тое, што яны меліся быць беларускімі. Народ аб гэтым не забудзецца.

К. М.

Вёска Райцы, у Навагрудск. п.

Увосень командзер 2-го эскадрону N-га палка вялікапольскіх уланаў п. Сташэўскі займае хлеў райчанскага сьвяшчэніка Аляксандра Валасовіча, ставячы ў гэтым хляве каней.

Цераз некалькі дзён, бяз жаднага паведамленьня сьвяшчэніка, не гаворачы ўжо аб згодзе, жаўнеры гэтага эскадрону займаюць у с. Валасовіча два пакоі. Яшчэ цераз два тыдні п. Сташэўскі ўжо не здавальняецца хлявом, занятым пад коні, а вымагае ад сьвяшчэніка адступіць яму для коней гумно, дзе ляжала яшчэ немалочанае збожжа. Не дапяўшы згодаю, ён пагражае ўзяць гумно сілаю. Сьвяшчэнік едзе да районнага начальніка і да старасты шукаць абароны, а тым часам, лічучыся з магчымасьцю заняцьця гумна гвалтам, наймае людзей малаціць збожжа. Ня гледзячы на тое, што, як сказалі с. Валасовічу ў канцаляріі районнага, жаўнеры могуць займаць толькі тое памяшканьне, катора вызначана районным. 1-га лістапада п. Сташэўскі, ня дачакаўшыся канца малацьбы ў гумне, загадвае сваім жаўнерам выгнаць нанятых людзей—малацьбітоў з гумна, выкінуць на дождж збожжа, а замест гэтага ў гумне ён ставіць 24 каней.

Калі с. Валасовіч хацеў запрагчы каня, каб паехаць пажаліцца камандзеру палка, дык капрал Ратойчык адпіхнуў а. Аляксандра і адабраў яго-ж уласныя колы. Выкідаючы з гумна збожжа, жаўнеры відаць, па загаду ўзводнага Абрагімова, пакінулі ў гумне болей двух вазоў сьвяшчэніцкага сена, схаваўшы яго пад сваім вайсковым сенам. На просьбу сьвяшчэніка аддаць яму яго сена ўзводны Абрагімаў сказаў са злосьцю а. Аляксандру: «давядзі, што гэта тваё сена». Аднак-жа а. Аляксандар сьведкамі з вёскі давёў, што гэта сена яго, дабіўся загаду ад вахмістра Шульца вярнуць яму сена, але за тое, за праўду дачакаўся таго, што як толькі з гумна выйшаў вахмістр Шульц, п. Абрагімаў выпіхнуў а. Аляксандра і яго рабачаяў з гумна, сказаўшы а. Аляксандру: «ідзі вон, старая сьцэрва».

А на другі дзень усё гэта скончылася такою, вельмі—брыдкаю, сцэнаю.

П. Сташэўскі разам з узводным Абрагімавым прыходзіць у гумно аглядаць коні. А. Валасовіч выйшаў на ганак на спатканьне п. камандзеру і жаліцца на паступкі яго жаўнераў. Пан Сташэўскі, паказываючы кійком на Абрагімова, кажа: „Што я за цябе буду яго ў д.... біць?“

— Я не магу Вам казаць, гавора А. Валасовіч, што Вы павінны з ім (Абрагімовым) рабіць, але я жалюся Вам, як яго беспасрэдняму начальніку, а калі Вы ня зьвернеце на гэта належнае ўвагі, дык я мушу пажаліцца п. Командзеру палка.

„Ідзі сабе да Камандзера палка, ты ўжо хадзіў да старасты“, — са злосьцю адказвае п. Сташэўскі.

— Як-жа гэта татарская морда,— з раздражэньнем адказаў а. Александр, паказваючы па Абрагімава, каторы татарын, забраў мае сена, ды асьмельваецца называць „старой сьцервай“?! Няхай ён дажыве да маіх гадоў!“.

„Дык ён яшчэ лаецца! Бій яго, Абрагімаў“! загадвае п. Сташэўскі.

Абрагімаў робіць адзін крок наперад, але загаду споўніць ня адважваецца.

Тады з крыкам: „Ідзі! стары“, пан Сташэўскі накідываецца на сьвяшчэніка, бьець некалькі разоў рукою па твары і ў сьпіну, даганяючы з кіям...

А. Валасовіч пасьля гэтага нэрвова захварэў...

Вось якія рэчы дзеюцца ў нас.

Янка Віхор.

Беларускае жыцьце.

Новыя арышты беларусаў.

Беластоцкае ваяводзтва пазайздравала славы „патрыотаў“ „Сярэдняе Літвы“: і там адбыліся масавыя арышты беларускіх дзеячоў. Лічбу арыштаваных называюць да 35 асоб.

Пакуль што вядомы імёны гэткіх беларусаў, арыштаваных у Горадні: Якавюк Сымон, Трыпуза Адам, А. Парук, П. Матусэвіч, М. Галавач, В. Кожанаў, В. Мультан, П. Тамашчык, Баран, федарук, Кухарчук, М. Ад. Якімовіч, Кулікоўскі, Злоцкі, Улючык, Мінгіновіч, Рубаніха, Лапыр, Шуляк і др. У квартэры Мультана ўзяты йшчэ некалькі асоб. Усіх ураз-жа адправілі ў Беласток.

У сувязі з гэтым па загаду з Беластоку 5 марца арыштаваны ў Вільні старшыня Варшаўскага Беларускага Камітэту, Лявон Дубейкоўскі. Яго таксама ў той-жа дзень вывязьлі ў Беласток.

Пасьля дапросу гр. Дубейкоўскі быў выпушчаны з Беластоцкага астрогу й вярнуўся да свае сям'і ў Вільню.

Лёс высланных беларусаў.

Высланныя беларусы да гэтага часу знайходзяцца ў Коўні. Жывуць у інтэрнаце. Яны атрымалі падмогу па 2000 остмарак на кожнага.

М. Гарэцкі выехаў да Дзвінска, дзе выкладае лекцыі на бел. настаўн. курсах.

А. Якубецкі й Невядомскі працуюць, як кантралёры ў прыватным прадпрыемсьцве.

Браніслаў Эпімах-Шыпілло жывы.

Ад пэўнай асобы мы даведаліся, што Браніслаў Эпімах-Шыпілло жывы й здаровы, прымае учасьце ў жыцьці беларускай пецярбургскай калёніі і кланеецца тутэйшым сваім знаёмым і прыяцялём.

Беларусы ў Кракаве.

Вучыцялі-беларусы, паехаўшыя ў Кракаў на польскія курсы, ўжо арганізавалі музыкальна-драматычны гурток. У хоры маюць 63 асобы. Ладзяць вялікі беларускі вечар, які дужа зацікавіў жыхароў Кракава.

† Станіслава Буйло.

У Горадні памерла ў маладым веку загадчыца Бел. прытулку Станіслава Буйлянка, сястра нашай пясьняркі Канст. Буйло.

Хвароба Бурбіса.

У Менску ў шпіталі ляжыць цяжка хворы на сухоты вядомы беларускі дзеяч Бурбіс.

Беларуская хроніка.

У Беларускім нацыянальным Камітэце.

На паседжаньні 6 сакавіка Бел. Нац. Камітэт прыняў пастанову у якой выказвае абурэньне з прычын арышту, п. Дубейкоўскага і спачуваньне сям'і арыштаванага.

Выбрана камісія з 5-ці чалавек, якой даручана арганізаваць сьветкаваньне угодкаў абвяшчэньня незалежнасьці Беларусі.

Вучнёўскі вечар.

Вучнёўская вечарына, ладжаная вучнямі І Віл. Бел. Гімназіі 25 лютага г. г. ў памяшканьні Беларускага Музык. Драм. Гуртка, дала чыстага даходу 39.705 марак. З гэтай сумы выдана на карысьць белар. прытулку 20.000 мар., а рэшта раскладаецца на вучнёўскія патрэбы.

Вучні квітуюць ахвяру п. Красінскага 500 марак і выказваюць шчырае дзякуй паважнай публіцы за яе прысутнасьць на вечарыне.

Вучні.

Сабраньне Жаночага Гуртка.

У нядзелю 12 сакавіка (марца) г. г. у залі Беларускае Гімназіі (Вострабрамская 9) у 4 гадзіны дня мае адбыцца агульнае сабраньне сэкцыі камітэту помачы ахвярам вайны „Гуртка Жанок“. Усе сябры гуртка, а таксама ўсе, хто цікавіцца справай, запрашаюцца камітэтам гуртка.

Віленскае жыцьце.

Даражыня расьце.

З паніжэньнем польскай маркі пачалі падымацца на усё цэны. Замест 43 м. за фунт чорнага хлеба плацяць ужо 50 м., а белы—уздаражэў до 70 м.

Гадавы кірмаш.

Адбыўся гадавы кірмаш на Лукіскім пляцу, які прыпадае на сьв. Казімера. Кірмаш быў ажыўлены і людны шмат было прыезжых купцоў, але непагода перашкодзіла гандлю.

Новы закон аб прэсе.

Апрацоўваецца і ў хуткім часе будзе апублікаваны новы закон аб прэсе.

Паштовая скрынка.

Кастусю Маеўскаму.

На прысланыя адрасы газэта будзе высылацца. Этнографічны матар'ял які у вас ёсьць—прышлеце. Пішэце, што у вас чуваць.

Курс на грошы.

10 сакавіка 1922 г.

Нямецкія маркі	1750—1730
Осты	1700—1660
Даллары	4200—4000
10 руб. золатам	19800—19300

Рэдактар-выдавец Ф. АЛЯХНОВІЧ. Друкарня „ДРУК“, Субач 2.